

SCHMIEDMEISZTER SZILVIA¹
AZ EGRI ÉRSEKI FIÚKÓRUS 15 ÉVÉNEK
ZENEPEDAGÓGIAI-, MŰVÉSZETI- ÉS KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ
TÖRTÉNETE (2011–2026)

(Víg Lajos felvétele)

<https://youtu.be/ek0Hnl6M7bs?feature=shared> (2:12)

Az Egri Érseki Fiúkórus 2011. augusztus 20-án kapta meg alapító okiratát dr. Ternyák Csaba egri Érsektől. Küldetése az, hogy minden gyermek és felnőtt megtapasztalhassa, hogy énekelni jó, mert aki énekel, kétszeresen imádkozik.

<https://youtu.be/f3k29kIstSo?is=BAgTlM7AajdbqRf5> (3:11)

Magda Dávid: Cantemus ·

Egri Érseki Fiúkórus, Hegyesi Hudik Margit, Bajzáth Linda

Egri Érseki Fiúkórus

© 2023 Egri Érseki Fiúkórus

¹ Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Előzmények, és a szervezés körülményei

A fiúkórus tradíció Európa-szerte évszázados, egyes esetekben évezredes múltat tekint vissza, a bécsi Wiener Sängerknaben, a lipcsei Thomanerchor vagy a regensburgi Domspatzen patinás együtteseit példaként állítva. Magyarországon ugyanakkor a 20. század második felének történelmi fordulatai, az egyházi fenntartású intézményrendszer visszaszorítása és a kultúrpolitikai átalakulások szinte teljesen megszakították ezt a zenei nevelési hagyományt, véget vetve ezzel a Pécsi Székesegyházi Énekiskola, és a Schola Cantorum Sabariensis kimagasló, csupán néhány évtizedes egyházzenei munkájának. Ebben a társadalmi és kulturális közegben az Egri Főegyházmegyében tett alapítói lépés úttörő, hiánypótló vállalásnak számított.

A kórus megalapításával kapcsolatos kezdeményezés a későbbi kórusvezető, művészeti vezető és karvezető szakmai, pedagógiai és közösségépítő elhivatottságához köthető, az Egri Főegyházmegye és dr. Ternyák Csaba érsek fenntartói támogatásával. Az elmúlt másfél évtized során adott interjúk – a helyi sajtótól kezdve, mint a Heves Megyei Hírlap, a Szent István Rádió, az országos és szakmai médiumokig, mint a Magyar Kurír, a Katolikus Rádió, a Parlando Zenepedagógiai Folyóirat – híven tükrözik azt a szellemi és művészi utat, amelyet az együttes a kezdeti szárnypróbálgatásoktól a nemzetközi hírnévig megjárta.

Schmiedmeiszter Szilvia nyilatkozataiban újra- és újra visszatér az a gondolat, hogy a fiúkórus nem csupán zenei együttes, hanem egy összetett életforma, olyan nevelési műhely, ahol a zenei igényesség, a szakrális jelenlét és a jellembeli formálódás szerves egységet alkot. A 15 éves jubileum alkalmat ad arra, hogy tudományos alaposággal és a meglévő források segítségével feldolgozhassuk e folyamat neveléstudományi, művészeti, pedagógiai, szociológiai dimenzióit.

A 20. század második felében és a 21. század elején Magyarországon az egyházi zenei nevelés új formái jelentek meg, amelyek közül kiemelkedő helyet foglal el az Egri Érseki Fiúkórus. A kórus nemcsak liturgikus szolgálatot lát el, hanem komplex pedagógiai és kulturális műhelyként is működik, amely az ének-zenei nevelés, közösségépítés és értékközvetítés sajátos metszéspontjában helyezkedik el.

Az alapítás gondolata Schmiedmeiszter Szilvia karnagy nevéhez köthető, aki egy korábbi Wiener Sängerknaben (Bécsi Fiúkórus) szentmise szolgálat

személyes megélését követően Bécsből hazatérve fogalmazta meg célját egy hasonló egyházzenei szolgálatot végző énekkar létrehozására Egerben. A fiúkórus-hagyomány személyes megtapasztalása egy laikus hallgatót is meg tud lepni, a liturgikus jelenlét egyedülálló igényessége, a fiú énekhang leírhatatlan egyedisége, az énekhangjukban rejlő lehetőségek, a lenyűgöző látvány, valamint az iskolázott fegyelem által.

Az alapítást megelőzően 2011 nyarán a kórusvezető levélben kereste fel Bárdos Krisztián érseki titkárt, aki a protokoll szerint járva el, előkészítette az első személyes találkozót az ének-zene tanár, karvezetés szakokon végzett, ekkor 4 év tanítási gyakorlattal rendelkező, fiatal énektanárral, melyen jelen voltak: Ternyák Csaba – érsek, Ficsek László – helynök, Katona István – püspök, Bárdos Krisztián – érseki titkár.

A hosszú beszélgetést lezárva dr. Ternyák Csaba egri érsek szóbeli engedélyt és beleegyezést adott a kórusalapításra, melyet követően a jogi- és dokumentációs előkészítő munkálatok lezárásaként 2011. augusztus 20-án átadta a kórus alapító okiratát, mely egyben a karnagy kinevezését is tartalmazta.

A szervezésre szűkös idő állt rendelkezésre. 2011 szeptemberében rádió- és újságfelhívásokat követően meghallgatásokat tartottak 2 alkalommal, melyre először 7, majd további 2 fő érkezett a 6-12 éves korosztályból. A 2011. október 4-i első kóruspróbán résztvevő gyermekek létszáma 9 fő volt. A szülők ekkor intézményileg az egri Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Jó Pásztor Óvoda Alapító Okiratába foglalt Egri Érseki Fiúkórus kórustagsági nyilatkozatának kitöltésével járultak hozzá gyermekük zenei oktatásához, és vállalták az ezzel járó kötelezettségeket, díjmentesen.

A fiú énekhang sajátosságai

A fiúkórus nevelési és zenei modellje szakmai szempontból több, egymást kölcsönösen feltételező pilléren nyugszik. A gyermekek hangképzése a mutáció előtti és alatti időszakban különleges pedagógiai és fiziológiai figyelmet igényel, amely gyökeresen eltér a leány- vagy a vegyeskarok vezetésétől. A fiúhang sajátos, „tisztá” akusztikai karakterisztikája nem csupán a biológiai adottságokból adódik, hanem a szigorúan felépített, heti rendszerességű egyéni és csoportos vokális metodika eredménye is.

A kórushangzás és a mutáció

A fiúkórusok jellegzetes, kristálytisza megszólalása a szoprán és alt szólamokban rejlik, amelyeket a mutáció előtt álló fiúk énekelnek és mely hangzás rendkívül sérülékeny és időben korlátozott: a gyermek hangja éppen akkor éri el a legérettebb, legszebb zenei tónusát, amikor a biológiai érés beköszöntével a mutáció elkerülhetetlenné válik.

A karvezetői munka egyik legnehezebb szakmai feladata a hangváltás időszakának kezelése. A korábbi korok gyakorlatával ellentétben – amikor a mutáló fiúkat egyszerűen elküldték a kórusból, hiszen a mellette működő iskolai intézményben folyamatosan biztosítva volt az utánpótlás – az Egri Érseki Fiúkórusban egyedülálló megtartó modell alakult ki. A mutáció alatt lévő fiatalok nem szakadnak el a közösségtől; egyéni hangképzésen vesznek részt, kímélő vokális feladatokat kapnak, majd a hang megállapodása után átlépnek a tenor vagy basszus szólamokba. Ez biztosítja a kórus belső szerves utánpótlását, a generációk közötti folytonosságot, a szakmai színvonal fenntarthatóságát, valamint a hangzás sokszínűségét, hiszen innentől kezdve fiú vegyeskarként is működhetnek.

A zenei írás-olvasás és a repertoár-építés

A kórus repertoárja a klasszikus egyházzenei tradíciókra épül, de nyitott a kortárs zene és a világi műfajok felé is. A zenei nevelés alapja a kodályi koncepcióra épülő szolfézsoktatás és a kottaolvasási készség korai fejlesztése. A repertoárépítés főbb területei:

- **Gregorián:** A liturgikus zene alapja, ahol a tiszta intonáció és a lineáris dallamvezetés a legfontosabb
- **Barokk és bécsi klasszicizmus:** Johann Sebastian Bach, Antonio Vivaldi, Wolfgang Amadeus Mozart kórusművei és oratórikus tételrészletei.
- **Romantika és a 20. századi magyar egyházzene:** Liszt Ferenc, Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Halmos László, művei, amelyek a magyar nemzeti identitás és a szakrális hagyomány összekapcsolódását képviselik
- **Kortárs darabok:** vers megzenésítések, kortárs magyar szerzők mise ordináriumainak bemutatása, a fiúkórusnak dedikált művek bemutatása
- **Kortárs külföldi művek:** európai zeneszerzők miséinek és mise szolgálatban megszólaltatható kórusműveinek elsajátítása

A csoportos kóruspróbákban a szolmizációs lapról olvasás, a bemutatást követő visszaéneklés, a zongorával segített szólamtanulás is jelen vannak. A fiúkórus tagok több, mint 50 %-a a kórustevékenység megkezdését követően zeneiskolai tanulmányokat kezd meg önkéntes alapon. Zongora, trombita, gitár, hegedű, orgona tanszakokon tanulnak és alapvizsgáznak szolfézsból. A próbák folyamán a zenei formák, egységek, zeneelméleti ismeretek, hangköz-, hangzat felismerések, kadencia-típusok, zenei műszavak, előadói utasítások olasz nyelven, edukációs elemekként jelen vannak, így azok a kórustagok is szereznek ismereteket, akik nem folytatnak zeneiskolai tanulmányokat.

Kronológiai áttekintés: A 15 év története és mérföldkövei (2011–2026)

Látva az elmúlt másfél évtized történetét, az Egri Érseki Fiúkórus fejlődése szervesen illeszkedik a tudatosan felépített intézményi és művészeti stratégiába, noha sosem állt zenei nevelési- oktatási intézmény a kórus mögött. Az alábbi kronológiai áttekintés a legfontosabb mérföldköveket foglalja össze.

Az alapítás és a szerveződés évei (2011–2013)

A kórus története 2011-ben kezdődött. Az első időszakot a szisztematikus alapozás jellemezte: a hallás utáni dallamtanulás, a helyes légzéstechnika és a kórusfegyelem elsajátítása, az egyszólamú énekléshez szükséges zenei összekapcsolódás, a módszertani alapok lefektetése, az önálló éneklésre való nevelés. Az Egri Bazilikában tartott első liturgikus szolgálatok és a városhoz kötődő ünnepi fellépések gyorsan megmutatkozott a kezdeményezés életképessége. A közösség magja ebben a két évben alakult ki, erősödött, a szülők és a szülői életvezetés jelentősége pedig egyértelműen megmutatkozott a kórus mellett és azzal együtt, mert nélkülük nem működhetett volna ilyen hatékonyan a kórusépítési időszak. Az énekes készségfejlesztés leghatékonyabb módja az egyéni hangképzés, melyet a kórusvezető az alapítástól kezdve rendszeresen tartott a próbát megelőző 1 órában, alkalmanként 2-2 gyermeknek. 2012-ben elindult a kórus Facebook oldala, mely azóta is működik. A kórus elkezdte városon kívüli miseszolgálatait, koncertmeghívásoknak tett eleget, szenteléseken, szoboravatásokon énekelt, minősítő versenyeken indult, ünnepi hangversenyeken, zenei fesztiválokon vett részt például Kerecsenden, Budapesten a Zeneakadémián, a Kongresszusi Központban, Borsodnádason, Noszvajon, a budapesti Muzsika Hídja Fesztiválon. 2013 decemberében rendezték meg az első Videntes Stellam Adventi Kórushangversenyt az Egri

Bazilikában, mely azóta is minden évben hagyomány-szerűen több kórus közös hangversenye az egyházmegye főtemplomában.

Az országos ismertség és a háromszólamúság időszaka (2014–2017)

Az együttes létszáma folyamatosan növekedett, rendszeressé váltak a nyári intenzív kórustáborok, amelyek a zenei felkészülés mellett a közösségi élmény alapjaivá váltak. Országos egyházzenei találkozókra vettek részt, és megkezdődtek az első CD-kiadvány előkészületei (2015), valamint felvételei. A kórus életét a kezdetektől támogatta és figyelemmel is kísérte a Szent István Rádió és a Szent István Televízió. Elindult a kórus honlapja, melyet az egyik kórustag szülőjének vállalkozása készített el és üzemeltetett. 2014-ben Réz Lóránt orgonaművész kezdeményezésére pályázati forrásokból megszervezte az Egri Kulturális és Művelődési Központ az I Nemzetközi Fiúkórus és Orgonafesztivált, mellyel hagyományt kívántak teremteni Egerben. a fesztivál 4 évet élt meg, majd forráshiány miatt 2017 után nem került megrendezésre. A fesztivál résztvevői között olyan kórusokat üdvözölhettünk, mint a Mozart Knabenchor wien, Le Choeur De Garçons De Mulhouse, the Southwell Minster Boy's Choir (a fesztiválidőszakon kívül eső vendégkórusként), a pécsi Bartók Béla Férfikar, Lendvay Károly Férfikar, valamint Réz Lóránt, Magda Dávid, Mikael Wahlin, Roman Perucki, Sossio Capasso orgonaművészek. A fiúkórus 2015-ben elhagyva Magyarországot, elindult első külföldi vendégszereplésére, Bécsbe. Énekeltek Galyatetőn Kodály szobor avatón, a váci székesegyházban, forgattak a Duna Televízióval a kórus egri munkájáról készült magazinműsort, jártak Csömörön, Jászberényben, Jászapátin, Emődön, Hevesen, Bélapátfalván, az Új Ember folyóiratban jelent meg róluk cikk.

Nemzetközi kapcsolatok és megmérettetések (2017-2021)

A kórus életében a nemzetközi kapcsolatok kiépülése hozott új dimenziót. Ausztriai kisturnék Bécsben, Grazban, határon túli magyar közösségeknél tett látogatások például Udvardon, és egy ázsiai út a Magyar Kultúra Napja jegyében Magyarország Sanghaji Főkonzulátusa meghívására. 2018-ban a fiúkórus elkezdett kortárs műveket énekelni Magda Dávid orgonaművész-zeneszerző felkérésére, aki a későbbiekben több művet is dedikált a fiúkórusnak. 2019-ben a budapesti Prímási Palota meghívására könyvbemutatón énekeltek Erdő Péter bíboros és Áder János köztársasági elnök jelenlétében. Ezt követően a Vörösmarty téri nagyszínpadon énekeltek az adventi vásáron.

A 2020-ban kitört globális koronavírus-járvány rendkívül komoly próbatétel elé állította az együttest. Ebben az időszakban elkezdődtek az online próbák, melyek közösségleg és csoportosan egyáltalán nem működtek, ezért a digitális lehetőségek mérlegelése után az egyéni hangképzés órák mellett döntöttünk. A Kodály Gyermek- és Egyneműkarok művein keresztüli szolmizációs szólamtanulás tette ki a pandémiás időszak nagy részét heti három napon, 5-5 órában, minden fiúkórustag részére egyénileg. A kényszer szünet ellenére a 2021-es év eleji intézményi nyitások után minden fiúkórus tag aktívan és rendszeresen részt vett a tavaszi próbákon, visszarázódva az énekes mindennapokba. Ennek köszönhető, hogy megszervezhető volt a 10 éves Jubileum, mely az alapító okirat 2011-es augusztus 20-i időpontjához közel eső augusztus 17-én volt. A jubileumi év megkoronázása az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson való részvétel, szentmise szolgálat, váci látogatás, találkozás a Karolina Katolikus Általános Iskola és Székesegyházi Kórusiskola szakmai vezetőjével, főtisztelendő Varga László atyával az OMCE elnökével, részvétel a kongresszus családi napján, és a Jubileum koronája a budapesti Hősök terén megrendezett pápai zárómisén való részvétel egyetlen nem felnőtt kórusként, a Schola Cantorum Sabariensis nyomdokain járva akik Werner Alajos keze alatt az 1938-as kongresszuson énekelhettek Budapesten.

Érettség és 10 éves jubileum (2022–2026)

Az elmúlt négy év a művészi érettség és a szakmai konszolidáció időszaka volt. A kórus stabil férfikarral, kiterjedt „öregdiák-hálózattal” (az érettségi után visszatért felnőtt énekesekkel) működik. Eger és Heves vármegye kulturális életének elkerülhetetlen oszlopává vált. A 2026-os jubileumi évben az együttes visszatekint az elmúlt 15 év eredményeire: a rendszeres szentmise szolgálatokra az Egri Főegyházmegye Főtemplomában a több száz hangversenyre és arra a két generációnyi fiatalra, akik a kórus kötelékében váltak zenét értő és szerető felnőttekké. Az utóbbi években a fiúkórus számtalan oratóriumban működött közre, ezzel is utat nyitva egy teljesen új zenei dimenziónak, a szimfonikus zenekarral közös munkának. Énekeltek Carmina Buranát, Mozart Requiemet, J. Haydn Paukenmessét, 2023 augusztusában Liszt Ferenc Koronázási miséjét, majd ugyanazon év szeptemberben részt vettek a veszprémi egyházi ifjúsági kórustalálkozón a Pueri Cantores jegyében.

Kortárs zenei tevékenységük csúcspontja volt a 2024. október 4-én bemutatott Örökség, Kovács Adrián – Szőke Andrea szerzőpáros musicalje, mely gróf Eszterházy Károly püspök egyetem alapító törekvéseit dolgozta fel, melyben a

fiúkórus önmagát, vagyis a Schola Cantorumot alakította saját egyenruhájában a bemutató díszelőadáson az egri Gárdonyi Géza Színházban, valamint az Art Eger Feszt nyári játékaik során 2025 nyarán az Eszterházy által megépített líceum falai között.

Karvezetői portré, pedagógiai filozófia és közösségszervezés

A kórus sikere elválaszthatatlan Schmiedmeiszter Szilvia személyiségétől és karvezetői alázatától. A vele készült interjúk folyamatosan rávilágítanak arra a sajátos pedagógiai attitűdre, amelyet a növendékek és a szülők csak „Szilvi néni-effektusként” emlegetnek. Ez a megközelítés a művészi igényesség, a határozott struktúra és a szeretetteljes gondoskodás egyensúlyára épül.

A fiúkkal való munka során a karvezető szerint a legfontosabb a tiszta szabályok felállítása és a csapatszellem kialakítása. A fiúk természetüknél fogva igénylik a kihívásokat, a versenyhelyzeteket és a világos kereteket. A karnagy a próbamunkát úgy szervezi meg, mint egy élsportolói edzést: fokozatos terheléssel, magas követelményekkel, nagy tempóval, de minden apró sikert megünneplelve. A hangsúly nem a hibáztatáson, hanem a közös javításon és a fejlődés élményén és az állandó dicséreten van. A próbaterem ereklék gyűjtőtere. Az elmúlt másfél évtized oklevelei, emléktárgyai, az egyenruhát alkotó elemek mind, mind körül veszik a kórustagokat a próbák során.

A családi háttér és a szülői közösség bevonása

Az Egri Érseki Fiúkórus működése elképzelhetetlen a szülők aktív és elkötelezett támogatása nélkül. Az egri modell egyik kulcsa, hogy a szülőket nem csupán közönségként és technikai segítségként kezelik, hanem a kóruscsalád szerves részeként. A szülők segítik a fellépések logisztikáját, részt vesznek a táborok bonyolításában, és támogatják a kórustagok egyéni barátságait is. Lehetővé teszik, hogy tanítási időn kívül is találkozzanak, együtt nyaraljanak, együtt táborozzanak a legjobb barátok.

A felgyorsult mindennapokban, ahol a gyermekek figyelme elaprózódik, a kóruséneklés rendkívüli személyiségformáló erővel bír. A többszólamú éneklés megtanítja a fiúkat az aktív hallgatásra, az alkalmazkodásra, az azonnali reakcióra és a hosszú távú koncentrációra. Az interjúkban megszólaló egykori vagy jelenlegi kórustagok kivétel nélkül kiemelik, hogy a kórusban szerzett fegyelem és kitartás életük minden területén – a tanulásban, sport tevékenységekben és a magánéletben is – meghatározó előnyt jelent számukra.

Az Egri Érseki Fiúkórus médiamegjelenéseinek részletes elemzése rávilágít arra, miként alakult át az együttes megítélése a nyilvánosságban az elmúlt másfél évtized során. A helyi és országos sajtó folyamatos kísérője volt a kórus munkájának, és a cikkekből jól kirajzolódnak azok a főbb narratívák, amelyeket a média az együtteshez kapcsolt.

Összegzés és jövőkép: A 15 év öröksége és a jövő kihívásai

Az Egri Érseki Fiúkórus első 15 éve egyértelmű sikertörténet. Az intézményi háttér nélkül működő kórus eddig több, mint 70 tagot számlált a másfél évtized alatt. A nulláról felépített intézmény mára a magyar egyházzene és kultúra megkerülhetetlen tényezőjévé vált. Schmiedmeiszter Szilvia művészeti vezető és az őt támogató szakmai, fenntartói és szülői közösség megmutatta, hogy elhivatottsággal, pedagógiai tudatossággal és szeretettel a leghagyományosabb művészi műfajok is élővé és vonzóvá tehetők a legfiatalabb generációk számára.

A következő évtizedek feladata a már elért szakmai színvonal megőrzése, a változó társadalmi és technológiai környezethez való óvatos alkalmazkodás, és legfőképpen az érték megtartás. Amikor a sportpályák mellől kóruspróbára érkező fiúgyermekek, diákok, fiatal emberek azt kérik kórusvezetőjüktől, hogy énekeljük el a próbán még egyszer, vagy azt kérdezik, hogy mikor éneklünk megint négyszólamú zsoltártónust, akkor minden nap ott van az a bizonyosság, mely a 21. századi Magyarországon működő egyházzenei szolgálatban lévő kórusokat, kórusiskolákat igazolja:

Előttünk van jövő, és kötelességünk megóvni, átörökíteni ezt a több, mint ezeréves hagyományt, amely még mindig a leghitelesebb módon kapcsolódik a szentmise liturgiájához, őrizve ezzel a musica sacra valódi szentségét. Az Egri Érseki Fiúkórus 15 éves jubileuma nemcsak a múlt ünneplése, hanem ígéret a jövőre nézve: a tisztán csengő gyermekhangok és a közösség megtartó ereje továbbra is jelen lesz Eger és Magyarország kulturális életében.

VIG LAJOS TOVÁBBI KÉPEI AZ EGRI ÉRSEKI FIÚKORÚSRÓL

